

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
НАЦИОНАЛЕН АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ИНСТИТУТ С МУЗЕЙ

**АРХЕОЛОГИЧЕСКИ
ОТКРИТИЯ И РАЗКОПКИ
ПРЕЗ 2014**

София
2015

Обр. 3. Каменни праисторически предмети.

то е било изградено от плет и глина. То е второто подобно, което е разкопано в североизточната част на „втория жилищен ансамбъл“. Изградено е край вече разрушените зидове от верижните помещения през периода на поствилния живот на това място, т.е. последната четвърт на IV в.

При разкопките е намерена една находка, както и фрагментирана строителна керамика. Находката е мраморен мортарий, който е брак. Той е оформен само отвън (обр.2). Находката е втора от този вид и доказва производството на мраморни съдове в ателието на антична вила „Армира“. Археологическите проучвания трябва да продължат, за изясняване планировката и общата организация на сградите от „втория жилищен ансамбъл“.

В Историческия музей на гр. Ивайловград предадохме и три каменни предмета от праисторическата епоха (обр. 3). Те са случайни находки от района на вилата.

Извършена е аварийна консервация на зидовете в източната и североизточна част на „Втория жилищен ансамбъл“. Изработени са защитни покрития над стълбите, някои от зидовете и каналите в посочения сектор.

№ 117. СПАСИТЕЛНИ АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ПРОУЧВАНИЯ НА НАДГРОБНА МОГИЛА № 10000907 ПО АИС АКБ, С. БОТЕВО, ОБЩИНА ТУНДЖА, ОБЛАСТ ЯМБОЛ

Стефан Бакърджиев, Тодор Вълчев

Могилата е разположена на около 600 м южно от центъра на с. Ботево община Тунджа и на 30 м от крайната къща селото. Ситуирана е в долната част на склон със значителна денивелация И-3 и Ю-С. Височината на могилата е 3,16 м от запад и 1,66 м от изток поради денивелацията на склона. Диаметърът е 28 м (С-Ю) и 25 м (И-3). Могилният насип е натрупан на три етапа.

В резултат на извършените проучвания в могилата бяха разкрити общо 9 гроба. Три от тях са кремации на място, а останалите 6 са инхумации. Централният гроб, около който възниква могилата, е № 7. Първоначално, преди извършване на първото погребение, теренът е бил подравнен. Около гроба е изградено каменно съоръжение с подковообразна форма от ломени необработени камъни, отворено от югоизток. То има диаметър от 5 м и височина в най-високата си точка от 1,18 м. Най-широката част на съоръжението е 1,87 м от северозапад, като постепенно изтънява при краищата формиращи отвора, който достига ширина от 0,89 м.

Централният гроб е кремация на място в правоъгълна яма с леко заоблени ъгли, ориентирана почти североизток-югозапад. Инвентарът в гроба се състои от червенолакова стомна, керамичен съд, изработен на ръка, силно обгорял прешлен за вретено, бронзова монета – ас на император Веспасиан и златна лунула.

Вторият етап от натрупването на могилата е свързано с гробове №№ 8 и 9.

Гроб № 8 е с кремация на място в издължена, близка до правоъгълника яма, с леко заоблени ъгли. Ямата е ориентирана И-3 с 8° отклонение на север и има размери: 1,55 x 0,59 м. Гробният инвентар се състои от голяма червенолакова купа, две червенолакови чаши и железен нож. Купата и едната чаша са поставени с дъната нагоре, а втората чаша е под купата. Гроб № 8 е позициониран непосредствено южно до каменното съоръжение.

Гроб № 9 е с кремация на място. Гробната яма е правоъгълна, двустапална, със заоблени ъгли. Ориентирана е север-юг с отклонение от 28° в посока изток. Външните размери са: 1,75 x 0,65/0,68 м. Дълбочината на първия отстъп е 0,13-0,15 м. Ширината при късите страни е в рамките на 0,19-0,21 м, а при дългите 0,60-0,90 м. Отстъпите оформят вътрешна яма с размери: 1,30 x 0,54 м. Гробният инвентар съдържа керамичен съд, изработен на ръка, 4 бр. червенолакови съдове – (голяма купа украсена в техника „барботино“, малка купа и две чинии), цяла коланна гарнитура, бронзова верига, бронзова дисковидна фибула, железен нож, 7 бр. мъниста от синя стъклена паста и значително количество железни цинтове. Ако се съди по местоположението на цинтовете, то погребаният е бил поставен на кладата с глава на юг. Керамичните съдове и колана са били положени след загасването на кладата.

Гроб № 9 буквално прегражда отвора на каменното съоръжение. След извършване на погребването в гробове с №№ 8 и 9, те са загрупани с ломени камъни. По този начин каменното съоръжение се превръща в каменна могила, укрепена от юг и запад с по-едри камъни. Каменната могила е засипана с пласт от изключително камениста пръст, взета от околния терен и пласт кафява, плътна пръст.

В най-южната периферия на насипа бе разкрита тризна, в която бяха депонирани два керамични съда, стъклена купа с релефна украса и бронзова монета на император Каракала (211-217 г.), сечена в Пауталия.

В северозападния сектор на могиления насип се разкриха още 5 гроба.

В **гроб № 4** ритуалът е трупополагане на дете на възраст около 7-9 г., с глава на югозапад на. Като гробен инвентар в близост до главата са поставени червенолакова стомна с две дръжки и цилиндрично тяло и червенолакова паница. В гроба се откриха и две железни скоби.

Гроб № 5 Ритуалът е трупополагане, на дете на възраст ок. 5 години, с глава на югоизток. Като гробен инвентар в близост до таза бе открита гривна, изработена от бронзова тел.

Гроб № 6 Погребение чрез трупополагане на дете на възраст около 7-9 г. с глава на северозапад. Като гробен инвентар в областта на главата са поставени 3 керамични съда (червенолакова стомна, която е в много лошо състояние и не може да бъде реставрирана, една червенолакова чаша с графит – свастика, и малка червенолакова амфорка). Трябва да се отбележи, че състоянието на костите и на трите гроба е много лошо.

В **гроб №1** чрез трупополагане е положено дете в кърмаческа възраст. Гробен инвентар няма.

В **гроб №2** чрез трупополагане е положено дете в кърмаческа възраст. Гробен инвентар няма.

В южната половина на могиления насип, на ниво доста над каменното съоръжение, бе проучен и гроб с трупополагане на възрастен индивид – **гроб № 4**, ориентиран югозапад-североизток. Погребаният е с глава на югозапад и лице обърнато на югоизток. Липсата на гробен инвентар и погребалният ритуал подсказват, че индивидът е погребан според мюсюлманския обред.

Датировката на гробовете, проучени в надгробната могила, се основава преди всичко на монетите от гроб № 7 и тризната в кв. С4, както и на фибулата и коланната гарнитура, открити в гроб № 9. Фибулата принадлежи към типа на дисковидните фибули с емал и има точен паралел във фондовете на Британския музей. Тя произхожда от Олбия и е датирана в рамките на втората половина на II в. Коланната гарнитура от гроба е с малка тока и два вретеновидни накрайника, което ги причислява към типа колани, които се налагат и използват в края на II и първите десетилетия на III в. (Генчева 2009). В тази връзка можем да отнесем гроб № 9 в самия край на II и по вероятно в началото на III в. Датировката на останалите материали в гроба също не противоречи на предложената хипотеза. От 20-те години на III в. са и находките от тризната в квадрат С4.

Откритата в гроб № 7 бронзова монета е изключително износена, което показва, че в момента на поставянето е била извън обръщение. Състоянието на монетата и останалите находки в гроба показват, че гробът се датира не по-рано от 40-те години на II в. Гробовете с инхумация с №№ 4, 5 и 6 на базата на открития в тях керамичен материал, могат да се датират през втората половина или по-скоро в края на III в. Гробовете №1 и № 2 нямат находки, но поради ситуирането им в северозападния сектор на могилата предпологаваме, че са от същия период. За гроб № 4 няма съмнение, че погребването е извършено в периода XV–XIX в. По отношение на половото диференциране, то за гробовете с кремация имаме повече данни. Откритите в гроб № 7 прешлен за вретено и златна лулула ни дават основание да предпологаваме, че става въпрос за погребване на жена или по-скоро момиче. В гроб № 8 е открит нож, а целият инвентар в гроб № 9 и най-вече присъствието на коланната гарнитура ни показва, че е погребан мъж, който вероятно е бивш военен. За гробовете с инхумация, на базата на гривната в гроб № 5, можем да предположим, че става въпрос за погребване на малко момиче.

Литература

Генчева 2009: Е. Генчева. Римският ажурен колан от България. – Археология, 2009, 3-4, 11-28.